

Somekuplasta ulos – nyt perustetaan lukupiirejä

Lukupiiri tarjoaa matalan kynnyksen kirjakeskusteluun osallistumiselle. Työväenmuseo Werstas perusti oman lukupiirinsä viime syksynä.

Työväenkirjallisuuden lukupiiri käynnistyi syksyllä Tampereella Työväenmuseo Werstaan Museosakki-vapaaehtoistyöntekijöiden piirissä. Pikkuhiljaa tieto lukupiiristä on levinnyt ja ryhmään on tullut muitakin osallistujia. **Minna Canthin** *Työmiehen vaimosta* oli keskustelemassa kuusitoista osallistujaa maaliskuussa, kun kirjailijan syntymästä tuli kuluneeksi 175 vuotta. Mutta miten Minna Canth puhuttelee tämän päivän lukijoita?

– Naisten tasa-arvokamppailussa Canth on ollut yksi keskeisiä esikuvia, ja ensimmäisiä aiheesta julkisesti keskustelleita ihmisiä, lukupiiriä vetävä museolehtori **Hanna Yli-Hinkkala** sanoo.

AIKANSÄ RADIKAALI

Minna Canth oli taloudellisesti suhteellisen riippumaton. Leskenä hänellä oli niin paljon yhteiskunnallista vapautta kuin naisella siihen aikaan mahdollista oli, joten hän saattoi monia muita naisia vapaammin lausua käsityksiään julkisesti.

Yli-Hinkkala kertoo kuinka Minna Canth seurasi jo aviomiehensä lehtori **Ferdinand Canthin** eläessä ajankohtaista keskustelua ja Jyväskylän vuosinaan hän osallistui muun muassa sanomalehtityöhön yhdessä miehensä kanssa. Leskeksi jäätyään ja muutettuaan Kuopioon Canthin kirjallinen ura urkeni toden teolla. Hän seurasi aktiivisesti oman aikansa yhteiskunnallista ja tieteellistä keskustelua sekä tilasi useita ulkomaisia aikakauslehtiä. Canthin kirjallinen salonki oli paikka, jossa näistä uusista virtauksista keskusteltiin ja hän käsitteli uusia aatteita myös teksteissään.

– Tekstiensä kautta hän vaikutti valtakunnallisesti sekä uudisti ja loi suomenkielistä kirjallisuutta erittäin merkittävällä tavalla, Yli-Hinkkala sanoo.

Canthin *Työmiehen vaimo* on vuodelta 1885. Se oli ensimmäinen näytelmäteksti, joka pureutui suoraan yhteiskunnalliseen epäkohtaan eli naisen alisteiseen asemaan avioliitossa. Aviomies sai hallita vaimonsa omaisuutta ja vaimo sai käydä ansiotyössä vain miehen suostumuksella, eikä naisella ollut oikeutta esimerkiksi allekirjoittaa asiapapereita. Näytelmässä aviomies Risto käyttää tätä mahdollisuutta häikäilemättä hyväkseen, ryppää ja rällää perheen taloudellisesti ja henkisesti perikatoon minkään lain tai asetuksen estämättä. Tämä epäkohta poistui vasta 1930 voimaantulleen uuden avioliittolain myötä.

– Työmiehen vaimo oli aihevalinnaltaan myös siinä mielessä radikaali, että siinä ensimmäistä kertaa päähenkilöt edustivat kaupunkien työväkeä, Hanna Yli-Hinkkala muistuttaa.

ONKO TYÖVÄENKIRJAILIJOITA TÄNÄÄN?

Mutta onko työväenkirjallisuutta enää tänä päivänä? Werstaan lukupiirissä keskustellaan sellaisesta kotimaisesta kaunokirjallisuudesta, jolla on jonkinlainen yhteys työväkeen. Werstaalla järjestetään vuosittain elo-syyskuun taitteessa Työväenkirjallisuuden päivä. Kymmenen vuoden aikana tapahtumassa on ollut useita kirjailijoita mukana. Yli-Hinkkalan mielestä on vaikeaa määritellä identifioituvatko he työväenkirjailijoiksi vai eivät.

– Työväenkirjailijaksi on aiemmin määritelty sellainen henkilö, jolla on omakohtaista taustaa ja kokemusta työväenluokasta tai jonka identiteetti on jollain tavalla nojautunut työväestöön ja sen kokemukseen maailmasta. Jos ajatellaan, että työväenkirjailija on tietyllä tavalla valtakulttuurin ulkopuolinen ja sitä kritisoi henkilö, niin jokaisessa ajassa voi ajatella olevan omat työväenkirjailijansa, ilmiäsu vain vaihtelee kulloisenkin aikakauden mukaan, Yli-Hinkkala sanoo.

Viime syksynä lukupiirissä keskusteltiin **Väinö Linnan** esikoisteoksesta *Päämäärä*. Linnaa eivät kaikki luokittele työväenkirjailijaksi.

– Linna ei halunnut tulla lokeroiduksi työläiskirjailijaksi, hänen näkökulmastaan se oli ilmeisesti hänen kirjailijantyötään liikaa kaventava tulokulma. Toisaalta hänellä oli työväenluokkainen tausta ja omakohtaista kokemusta tehdastyöstä Finlaysonin puuvillatehtaassa Tampereella. Hänen kirjojensa henkilöt ja joissain myös miljööt sijoituivat työväen elämänpiiriin – erityisesti kahdessa ensimmäisessä teoksessa sekä *Pohjantähti*-trilogiassa. Hänen lukijakunnassaan on ollut varmasti paljon itsensä työväkeen laskevia henkilöitä, Yli-Hinkkala sanoo.

Hanna Yli-Hinkkalan mukaan tässä ajassa työväenkirjallisuutena voidaan pitää kirjallisuutta, joka kertoo yhteiskunnan vähäosaisista tai syrjäytyneistä, jollain tavalla valtavirrasta tai keskiluokkaisuudesta poikkeavia ihmisiä tai ilmiöitä. **Ossi Nymanin** *Röyhkeys* on lukupiirin käsittelyssä huhtikuussa.

– Museon työväenkirjallisuusaiheisten tapahtumien kävijäkunnasta tekemieni satunnaisten havaintojen pohjalta näyttäisi siltä, että työväenkirjallisuudesta kiinnostuneet ihmiset ovat samoja kulttuurin suurkuluttajia, jotka kansoittavat myös monien muiden kulttuurimuotojen katsomoita. Monet ovat koulutettuja keski-ikäisiä naisia, mutta toki mukana on monen ikäisiä ja monenlaisia ihmisiä, Yli-Hinkkala sanoo.

Merja Leskinen
Kuva: Istockphoto

Lue lisää

[Työväenmuseo Werstas](#)

[Työväenkirjallisuuden päivä Tampereella](#)

[YLE:n Kulttuuricocktail](#)